
KAKO UTEMELJUJEMO MEDKULTURNO SLOVENISTIKO

Poročila z okrogle mize Medkulturna slovenistika na Slovenskem slavističnem kongresu Slovenščina med kulturami (Celovec, 2.–4. oktober 2008)

Prav tako kot so v vedno tesneje povezani evropski in svetovni družbi stiki slovenskega jezika z drugimi jeziki vse bolj intenzivni, tako se tudi slovenistični študiji ne morejo izogniti mednarodnim povezavam oz. obravnavi jezikov in kultur v stikih, kar vse sodi na področje t. i. medkulture slovenistike. Termin se marsikomu zdi zelo svež in morda še vedno premalo definiran, saj se o medkulturi slovenistiki izrecno res govori šele zadnjih nekaj let, čeprav je medkulturnost marsikje že kakšni dve desetletji ena središčnih tem humanističnih in družboslovnih ved. V Nemčiji se je tako že v 80. letih prejšnjega stoletja razvila medkulturna germanistika kot posebna veja nemcistike, ki se ukvarja predvsem s problemi pouka in usvajanja nemščine kot drugega/tujega jezika ter razvija medkulturno razsežnost pouka. Kljub temu sva z zagrebškim literarnim zgodovinarjem Zvonkom Kovačem, ko sva se srečala na mednarodni konferenci o medkulturnem dialogu, ki jo je Slovenija priredila ob začetku svojega predsedovanja Evropski uniji in začetku Evropskega leta medkulturnega dialoga, ugotavljala, da ima tudi slovenistika na tem področju že marsikaj pokazati. Nenazadnje sta bila za nami že dva slavistična kongresa na obrobju slovenskega kulturnega prostora, v Zagrebu in Trstu, in zdelo se nama je zelo primerno, da tovrstne dosežke in morebitne dileme predstavimo na naslednjem kongresu v Celovcu.

Tako smo v duhu teme kongresa *Slovenščina med kulturami* pripravili okroglo mizo o medkulturi slovenistiki, na kateri smo vprašanja in odgovore oblikovali v dveh sklopih. Na eni strani nas je zanimalo, kakšna je ali bi lahko bila vloga medkulturnih vsebin v okviru slovenističnih ved, na drugi strani pa nas je zanimala mednarodna vpetost oz. povezanost slovenistike oz. posamičnih slovenističnih središč.

Na okrogli mizi smo se tako dotaknili pomena medkulturnih vsebin za razvoj slovenskega jezikoslovja in literarne vede ter pomena teh vsebin za didaktiko slovenščine kot prvega in drugega/tujega jezika. Zanimalo nas je, katere jezikoslovne in literarnoteoretske oz. literarnozgodovinske smeri, ki upoštevajo sodoben koncept medkulturnosti (teorija jezikov v stiku, kontrastivna slovnica, medkulturna pragmatika, kognitivno jezikoslovje, teorija prevajanja, medkulturna literarna zgodovina itd.), so v slovenističnih študijih najbolj prisotne. Prav tako je pomembno, da se pri razvoju didaktike slovenščine bodisi kot materne bodisi kot drugega/tujega jezika upoštevajo načela medkulturne vzgoje. Zastavlja se torej vprašanje, koliko uveljavljeni učni programi (za vse ravni formalnega in neformalnega izobraževanja) upoštevajo vsebine in metode, potrebne za doseganje medkulturne sporazumevalne zmožnosti, in to tako pri poučevanju jezika kot književnosti.

Prav tako nas je zanimalo, koliko vse tesnejša povezanost evropskega univerzitetnega prostora in vedno intenzivnejša mednarodna dejavnost tudi slovenskih univerz vpliva na razvoj slovenističnih ved. Koliko mednarodnega povezovanja slovenističnih središč ostaja samo na ravni formalnih stikov, koliko pa se različni slovenistični študiji medsebojno in z drugimi jezikoslovnimi in literarnimi vedami resnično oplajajo? Posledično se odpira dilema, kako naj se slovenistika povezuje mednarodno, sledi tujim dosežkom in je privlačna za tuje raziskovalce in študente, hkrati pa ohranja svojo avtonomnost, oprto na posebnosti slovenskega jezika in kulture? Najbrž se tu ni mogoče izogniti problemu angleščine, ki kot učni jezik vse bolj prodira tudi v slovensko univerzitetno okolje. Pa vendar, kakšne so možnosti, da se slovenistični študiji in slovenščina predstavijo na ustrezen način, da bodo zanimivi tudi za tuje študente in predavatelje? Seveda so bile posebej izpostavljene tudi specifične slovenistik na obmejnih, večkulturnih območjih na obrobju slovenskega kulturnega prostora, kjer je medkulturnost pravzaprav njihova edina možna pozicija.

Prav zato smo k okrogli mizi povabili predstavnike slovenističnih študijev vseh štirih slovenskih in štirih sosednjih univerzitetnih središč (v Trstu, Celovcu, Sombotelu in Zagrebu), prav tako pa smo v pogovoru poleg drugih primerov dobre prakse predstavili tudi možnost jezikovnih počitnic za zamejske otroke v Novem mestu. Poročila posameznih razpravljalcev, objavljena v nadaljevanju, smo razvrstili tako, da se najprej predstavijo pogledi predstavnikov sosednjih in nato slovenskih univerz, nekateri od njih posebej utemeljujejo slovstveno, drugi jezikoslovno medkulturno slovenistiko, nazadnje pa smo

predstavili še jezikovne počitnice kot primer dobre prakse.

Odgovori na vprašanja, ki smo si jih zastavili na okrogli mizi, so bili izčrpani in vsi so vsak po svoje utemeljevali, določali različne vidike, področja in smeri medkulturne slovenistike. Prav tako temeljita, živahna in na trenutke polemična, čeprav zaradi omejenega časa žal prekratka, je bila tudi širša razprava, ki se je odprla po koncu prvega dela okrogle mize. Rezultat razprave je bil tudi sklep, ki ga navajamo spodaj. Vsekakor so tako prispevki posameznih udeležencev kot celotna razprava pokazali, da je medkulturna slovenistika že dolgo naša stvarnost, da pa je smiselno načrtno razvijati in spremljati vsa njena pojavnostna področja, saj takšen, poglobljen medkulturni pogled omogoča intenzivnejše soočanje s problematiko slovenske kulture v stiku in globlje razumevanje le-te. To pa je nedvomno potrebno, saj bo takšen položaj slovenskega jezika, literature in kulture v celoti določal razvoj slovenističnih študijev tudi v prihodnje.

Sklep zbora okrogle mize »Medkulturna slovenistika« na Slovenskem slavističnem kongresu v Celovcu 2008 se glasi: Ustrezne državne organe pozivamo k oblikovanju delovne skupine, ki bo proučevala medkulturnost v slovenskem prostoru in oblikovala predloge za vključevanje medkulturnih vsebin in dodatnega jezikovnega pouka v vzgojno-izobraževalni proces v osnovnem, srednjem in visokem šolstvu. Hkrati bo skupina opozarjala na potrebo po dodatnih, tudi evropskih sredstvih pri uresničevanju ciljev medkulturne vzgoje (Celovec, 3. oktober 2008).

Vesna Mikolič
Univerza na Primorskem
vesna.mikolic@fhs.upr.si